

Mladí pracovníci – fakta a čísla

Zaměstnávání mladých lidí

Evropské observatorium rizik připravilo soubor zpráv, které popisují bezpečnost a ochranu zdraví při práci s ohledem na konkrétní rizika, odvětví nebo skupiny pracovníků. Tento informační list je souhrnem zprávy o mladých pracovnících (1). Jde o součást rozsáhlejšího projektu, jehož cílem je včasné zjišťování nových směrů a rizik při práci v zájmu lepšího zaměřování prostředků a přijímání včasějších a účinnějších opatření.

Cílem této publikace je podat přehled rizik, jimž jsou mladí lidé při práci vystavováni, a popsat, jaké má toto vystavení následky v krátkodobém i dlouhodobém horizontu. Vychází z analýzy statistik a studií a také z vybraných případových studií o prevenci.

Agentura shromažďuje množství informací z různých členských států Evropské unie i ze zahraničí s cílem do hloubky zjistit, jaké mají mladí lidé zkušenosti s bezpečností a ochranou zdraví při práci. Agentura tak činí s nadějí, že tyto informace přispějí k dokonalejší ochraně mladých lidí, kteří jsou na začátku svého pracovního života, což přispěje i k jejich lepšímu zdravotnímu stavu v produktivním věku.

Zaměstnávání mladých lidí v EU-25

Podíl mladých pracovníků se téměř ve všech členských státech snižuje. Jde o důsledek klesající porodnosti, ale může to také naznačovat, že vzdělávání je stále běžnější a jeho trvání se prodlužuje. Mladí pracovníci jsou také zranitelnější v obdobích hospodářského poklesu; zaměstnavatelé reagují na ekonomické tlaky tím, že omezují přijímání nových mladých pracovníků.

V roce 2005 bylo v EU-25 zaměstnáno přibližně 193,8 milionu lidí, včetně 20,4 milionu mladých pracovníků (2). Mladí pracovníci představovali 10,5 % pracovní síly. Míra zaměstnanosti v EU-25 (3) dosáhla u mladých pracovníků 36,3 %. Pro srovnání: u obyvatelstva ve věku 15–64 let činila míra zaměstnanosti 63,6 %.

V EU-25 byla míra nezaměstnanosti mezi mladými lidmi 18,7 %, což je více než dvojnásobek celkové míry nezaměstnanosti (9,0 %). V mnoha členských státech EU se navíc míra nezaměstnanosti u mladých pracovníků v posledních letech zvyšuje, ačkoli mladých lidí je ve všeobecně stárnoucí populaci méně. Existují také podstatné rozdíly mezi regiony: ve dvou třetinách regionů EU-25 byla míra nezaměstnanosti mladých lidí minimálně dvojnásobně vyšší než míra celkové nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti mladých lidí v jednotlivých regionech se pohybuje mezi 6,2 % a 59,1 %.

Zdařilé zapojování mladých lidí do pracovního života je však jak pro společnost, tak pro podniky nezbytné. Velký význam má i pro mladé lidi samotné, pro rozhodování o svém vlastním životě, pro jejich zdraví a spokojenost.

Dočasní pracovníci, pracovníci na částečný úvazek, práce o víkendech, práce na směny

V roce 2005 byli pracovníci ve věku 15–24 let v porovnání s pracovní silou obecně méně často zaměstnáváni na plný úvazek (72 % oproti 82 %), častěji pracovali na dočasné smlouvy (39 % oproti 14 %) a častěji vykonávali povolání za plat nebo mzdu (94 % oproti 83 %). Pokud však vezmeme v úvahu neformální pracovní vztahy, které jsou pro mladé pracovníky obvyklé (např. dobrovolnická činnost, práce pro rodinný podnik, práce učňů), je obtížné jejich zaměstnávání definovat.

Mnoho dočasných pracovníků v EU-25 je mladších 25 let: smlouvu na dobu určitou mělo 37,5 % mladých pracovníků v EU-25. Podíl v procentech se pohybuje od 6,8 % v Irsku po 59,4 % ve Španělsku.

Podle údajů o dočasné agenturní práci (4) mají lidé zaměstnaní na dočasné pracovní smlouvy omezenější přístup k odbornému vzdělávání a k účasti na dlouhodobých programech rozvoje schopností a dovedností oproti pracovníkům se smlouvami stálými. Dočasní pracovníci nemohou ani tolik rozhodovat o pořadí svých úkolů, pracovním tempu a pracovních metodách, mají na práci nižší nároky a jsou méně informováni o pracovních rizicích.

V roce 2005 měla jedna čtvrtina mladých pracovníků částečný úvazek. Práce na částečný úvazek je také na vzestupu. Výzkum této formy práce v Evropě ukazuje, že jsou při ní menší příležitosti k odbornému vzdělávání a kariérnímu postupu (5). Platy i dávky sociálního zabezpečení bývají nižší a pracovní náplň je zpravidla jednotvárná.

Více než polovina mladých pracovníků pracovala alespoň jednou za každý měsíc v sobotu. Mladí pracovníci rovněž častěji pracují na směny.

Kde mladí lidé pracují?

V rozčlenění podle jednotlivých odvětví se ukazuje, že v EU-25 je největší podíl mladých pracovníků zaměstnáno v hotelech a restauracích (22,7 %) a v obchodech (16,3 %). Pohostinství je hlavním odvětvím zaměstnávajícím mladé pracovníky ve 20 z 25 členských států a patří mezi tři nejčastěji uváděná odvětví ve všech členských státech.

Toto rozložení má závažné důsledky pro bezpečnost a ochranu zdraví mladých lidí při práci, a to z důvodu specifického souboru potenciálně škodlivých podmínek, které jsou pro tato odvětví typické (například nízká odměna, dočasná povaha sezonní práce, špatné pracovní podmínky a fyzická náročnost). V EU-25 byli v roce 2005 mladí pracovníci zaměstnáváni převážně ve službách (5,2 milionu), následováni pracovníky v oblasti řemesel (3,6 milionu). Úředníci (2,7 milionu), technici a externí odborníci byli shodně na třetím místě (2,7 milionu), v těsném sledu za nimi pak byly základní profese (2,5 milionu). Toto rozdělení podle povolání se mezi členskými státy mírně liší. K nejvýznamnějšímu zvýšení počtu mladých pracovníků od roku 2000 do roku 2005 došlo v oblasti služeb a mezi prodáváči (+0,38 milionu).

(1) <http://osha.europa.eu/publications/reports/7606507>

(2) Mladí pracovníci: věk 15–24 let.

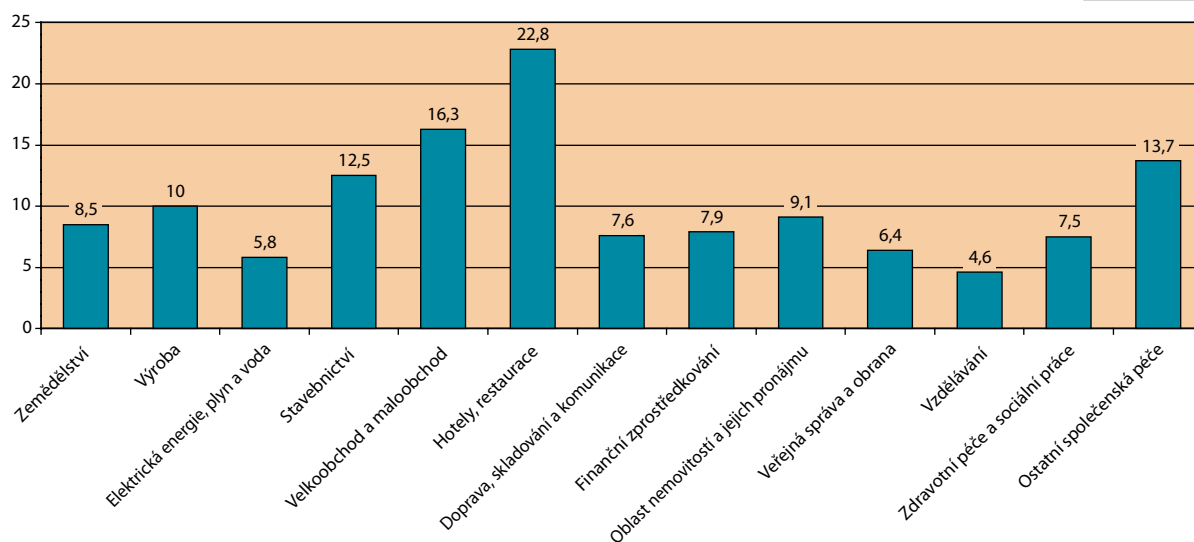
(3) Míra zaměstnanosti představuje celkový počet zaměstnaných osob coby procento obyvatelstva určité věkové skupiny.

(4) Goudswaard, A., Andries, F.: „Employment status and working conditions“ [Postavení v zaměstnání a pracovní podmínky]

<http://www.eurofound.eu.int/publications/htmlfiles/ef0208.htm>

(5) Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek, Dublin. „Part-time work in Europe“ [Práce na částečný úvazek v Evropě], 2005.

<http://www.eurofound.eu.int/ewco/reports/TN0403TR01/TN0403TR01.pdf>

Podíl mladých pracovníků v jednotlivých sektorech, EU-25, 2005, LFS

Řada těchto odvětví a povolání je charakterizována vysokým rizikem úrazů, vystavením velkému počtu rizik na pracovišti a – v případě pracovníků ve službách – situacemi nejistého postavení v zaměstnání.

Rozdíly mezi muži a ženami

U mladých pracovníků jsou mezi muži a ženami rozdíly stejně jako v populaci v produktivním věku obecně. Mladých pracovníků je více než mladých pracovník: v roce 2005 pracovalo v EU-25 11,1 milionu mladých mužů a 9,3 milionu mladých žen. Údaje o expozicích a zdravotních následcích samostatně pro muže a ženy se však obtížně hledají.

© Hasse Eriksson

Skutečnost, zda je pracovníkem muž či žena, značně přispívá k rozdílu v expozici rizikům, a tedy i k odlišným zdravotním následkům. Například povolání kadeřnice volí převážně ženy (tvoří 87 % pracovníků). Ve 400 000 evropských kadeřnických salonech je zaměstnáno přes milion lidí. Pro tento obor jsou také typické mladé pracovní síly: 83 % nově přijatých pracovníků je mladších 26 let a 56 % je mladších 19 let. Téměř všechny rizikové faktory oboru kadeřnictví tedy automaticky platí pro mladé pracovníky. Hlavní zdravotní obtíže tohoto odvětví – kožní onemocnění, astma a onemocnění pohybového aparátu (MSD) – tudíž postihují převážně mladé ženy.

Je zapotřebí dalšího výzkumu, a to za těmito účely:

- vytvořit profil rizik, která se týkají mladých pracovníků a jejich expozice faktorům pracovních podmínek, jako jsou nebezpečné látky (konkrétně biologické činitele, karcinogeny a látky toxické pro reprodukci), hluk a vibrace, fyzicky náročné pracovní podmínky a psychosociální rizika;
- posoudit význam zvláštních rizik týkajících se mladých pracovníků v odvětvích, v nichž jsou tyto pracovníci hojně zaměstnáváni, se zvláštním důrazem na odvětví služeb;
- posoudit rozdíly mezi pohlavími a relativní význam rizik týkajících se mladých žen a rizik týkajících se mladých mužů;
- podle rozdílu výše zjištěných přizpůsobit osvětu, odborné vzdělávání a prevenci, které by měly dále zahrnovat i otázky rozmanitosti, týkající se například mladých migrujících pracovníků;
- zajistit, aby i proškolení, které není zakončeno získáním formální kvalifikace (což se stále více týká žen, a to například v takových službách, jako je domácí péče), zahrnovalo poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci;
- účinně zaměřovat politiku na snižování rizik pracovních úrazů u mladých pracovníků. V tomto ohledu by prospěla spolupráce napříč všemi oblastmi politiky (např. veřejné zdraví, boj s dětskou prací, bezpečnost dopravy);
- naplánovat činnosti, které by začlenily otázky BOZP do všeobecného vzdělávání na všech stupních.

Další informace

Zpráva také přispívá ke každoroční kampani této agentury, Evropskému týdnu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, který byl v roce 2006 věnován ochraně mladých lidí při práci. Pod heslem „BOZ(P) na start“ se více než 30 zemí aktivně účastnilo největší kampaně BOZP v Evropě zaměřené na ochranu mladých pracovníků.

Informace o tom, jak jsou mladí pracovníci vystavováni rizikům a jaké to má zdravotní následky, jsou shrnuty ve informačním listu Facts 70: **Mladí pracovníci – fakta a čísla: Rizika, jimž jsou vystaveni, a zdravotní následky.**

Další informace o bezpečnosti mladých pracovníků jsou k dispozici na adrese <http://ew2006.osha.europa.eu/>.

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao
Tel. (+ 34) 94 479 43 60, Fax (+ 34) 94 479 43 83
E-mail: information@osha.europa.eu

© Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Kopírování je povoleno pouze se souhlasem autora a uvedením zdroje. Printed in Belgium, 2007

